

**ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ**

Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015

Кафедра економіки та фінансів підприємства

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою

(пост. п. від «26» 04 2022р.)

В.о. ректора

Анатолій МАЗАРАКІ

**ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА
ENTERPRISE ECONOMICS**

**ПРОГРАМА
COURSE SUMMARY**

Київ 2022

**Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу ДТЕУ
заборонено**

Автори: Г.В. Блакита, д-р екон. наук, проф.
І.В. Стояненко, канд. екон. наук, доцент
О.М. Трубей, канд. екон. наук, доцент

Обговорено і схвалено на засіданні кафедри економіки та фінансів
підприємства 06.04.2022 р., протокол № 16.

Рецензенти: І.В.Височин, док. екон. наук, професор
І.І. Марченко, директор Приватного
науково-виробничого підприємства «КТК»

Навчально-методичне видання

**ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА
ECONOMY OF AN ENTERPRISE**

ПРОГРАМА

ВСТУП

Процеси, що відбуваються у сучасному економічному середовищі, надзвичайно складні та багатогранні. Це обумовило зміну підходів до організації управління діяльністю підприємств всіх видів та форм власності. Відтак, більше вимог висувається до особистих та професійних якостей фахівців вищої управлінської ланки підприємства.

Дисципліна «Економіка підприємства» є обов'язковою дисципліною для студентів, які здобувають освітній ступінь «бакалавр» за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини», освітніми програмами «Міжнародна торгівля» та «Міжнародний маркетинг».

Програма включає тематичні блоки, необхідні для формування у студентів фундаментальних знань щодо особливостей діяльності підприємства як первинної ланки вітчизняної економіки в сучасних умовах господарювання.

Предметом вивчення дисципліни «Економіка підприємства» є сукупність теоретичних, методичних та прикладних аспектів діяльності та розвитку підприємства з врахуванням динамічних змін внутрішнього і зовнішнього середовища його функціонування.

Програма складається з таких розділів:

1. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни (компетентності), її місце в освітньому процесі.
2. Зміст дисципліни.
3. Список рекомендованих джерел.

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ (КОМПЕТЕНТНОСТІ), ЇЇ МІСЦЕ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Метою викладання дисципліни «Економіка підприємства» є формування у студентів сучасного економічного мислення і системи спеціальних знань про базові поняття щодо господарсько-фінансової діяльності підприємства, змісту окремих напрямів цієї діяльності та їх взаємозв'язку, системи показників, що її характеризують, а також особливостей функціонування та розвитку підприємств різних видів економічної діяльності.

Об'єктом вивчення дисципліни «Економіка підприємства» є економічні ресурси та результати господарсько-фінансової діяльності підприємства, теоретико-методологічні основи оцінки ефективності формування, використання та розвитку його ресурсного потенціалу.

Завданнями даної дисципліни є теоретична та практична підготовка студентів з наступних питань:

- підприємство як суб'єкт господарювання, основні напрямки його господарської діяльності (операційна, інвестиційна, інноваційна, фінансова) та економічне середовище діяльності;
- економічне читання фінансової звітності та діагностика фінансового стану підприємства;
- методологічні та методичні основи планування діяльності підприємства;
- формування та використання трудових ресурсів підприємства, системи матеріального стимулювання; методичні підходи до їх оцінки та планування;
- економічний зміст, формування та використання матеріальних та нематеріальних ресурсів підприємства, методичні підходи до їх оцінювання та планування;
- визначення складових ресурсного потенціалу підприємства та шляхи його ефективного використання;
- економічний зміст та класифікація продукції підприємств, методичні підходи до її оцінювання та планування, особливості формування конкурентних переваг продукції
- економічний зміст та особливості організації матеріально-технічного забезпечення, логістичної, виробничої, збутової та фінансової діяльності підприємств в сучасних умовах господарювання;
- механізм формування економічних результатів господарсько-фінансової діяльності підприємства;
- теорія та практика оподаткування діяльності підприємств;

- методологічні та методичні основи ціноутворення на підприємстві;
- діагностика результативності та ефективності господарської діяльності та пошук шляхів її підвищення;
- комерційні ризики підприємства, методичні основи їх оцінювання та шляхи мінімізації;
- інвестиційна та інноваційна діяльність як інструменти забезпечення розвитку підприємства;
- конкурентоспроможність підприємства та методи її оцінки;
- економічний зміст та особливості фінансування діяльності підприємства;
- економічна безпека підприємства та шляхи її забезпечення.
- особливості формування фінансово-економічного механізму функціонування підприємств різних видів економічної діяльності (сільськогосподарських, виробничих, переробних, торгівельних, транспорту).

В результаті опанування дисципліни студент повинен мати цілісну уяву про:

- економічні основи функціонування підприємства у системі ринкових відносин, основні напрями та види його діяльності, види підприємств, які функціонують в Україні;
- зовнішнє середовище діяльності підприємства та його вплив на значення основних результативних показників;
- систему оцінювання та планування обсягів і результатів діяльності підприємства;
- ресурсний потенціал підприємства та його складові елементи;
- організацію, діагностику та планування матеріально-технічного забезпечення, логістичної, виробничої, збутової та фінансової діяльності підприємства;
- основні результативні показники діяльності підприємства, порядок їх формування та використання;
- процеси ціноутворення та оподаткування діяльності підприємства;
- результативність, ефективність, конкурентоспроможність підприємства та його продукції, володіти практичними навичками оцінки цих параметрів;
- ризики підприємницької діяльності, методичний інструментарій їх оцінювання та шляхи мінімізації;
- сучасні теорії та моделі розвитку підприємства, формування стратегіє розвитку і поточне планування на підприємстві;

- джерела фінансування діяльності підприємства, їх структуру, взаємозв'язок з ресурсами, економічні основи формування та використання;

- параметри економічної безпеки підприємства а фактори, що її визначають;

- особливості організації, оцінювання та планування діяльності підприємств різних видів економічної діяльності (сільсько-господарських, промисловості, будівництва, торговельних та транспорту).

Студент повинен володіти методами та інструментарієм:

- оцінки розвитку економічних явищ, діагностики, синтезу, прогнозування зміни суспільних явищ у конкретних історичних умовах;

- стратегічного, тактичного та оперативного планування; планування обсягів діяльності, необхідних ресурсів, зовнішніх та внутрішніх обмежень та ризиків, напрямів розвитку підприємства;

- оцінювання економічних процесів на макро- та макрорівні, обґрунтування обсягів виробництва та реалізації продукції підприємства, його виробничої потужності, потреби підприємства у матеріальних ресурсах;

- мати уявлення про критерії оптимізації обсягів матеріально-сировинних ресурсів, що необхідні підприємству; товарну та цінову політику підприємства;

- оцінювання та планування ресурсів, які необхідні підприємству; розробки політики формування та використання трудових, матеріальних, грошових, нематеріальних та інформаційних ресурсів;

- оцінки та планування доходів, поточних витрат та фінансових результатів від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства;

- діагностики фінансово-майнового стану підприємства та його конкурентоспроможності.

- обґрунтування ефективності реалізації інвестиційних та інноваційних проектів розвитку підприємства;

- прийняття управлінських рішень, оцінювання їх впливу на результати фінансово-економічної діяльності підприємства та оцінки їх ефективності в цілому.

Місце в освітньому процесі. Відповідно до структурно логічної схеми побудови навчального плану її вивчення базується на знаннях з таких дисциплін, як: «Макроекономіка», «Мікроекономіка», «Статистика», «Фінанси», «Бухгалтерський облік» та ін.

РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Економіка підприємства» забезпечує оволодіння студентами загальними та спеціальними компетентностями і досягнення ними програмних результатів навчання за освітньо-професійною програмою першого рівня вищої освіти:

Міжнародна торгівля, Міжнародний маркетинг (ОС бакалавр)

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Загальні компетентності за освітньою програмою</i>		
3	Здатність навчатися та бути сучасно навченим.	1 – 30
4	Здатність планувати та управляти часом.	12, 13
8	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	1 -30
11	Здатність працювати в команді.	4,8, 12-21, 25
12	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	1 - 3
<i>Фахові компетентності за освітньою програмою</i>		
4	Здатність обґрунтовувати особливості реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.	1 - 11
18	<i>Здатність забезпечувати процес організації товарної, цінової, збутової та комунікаційної політики підприємства на зарубіжних ринках.</i>	8-30
<i>Програмні результати навчання за освітньою програмою</i>		
1	Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, усвідомлюючи необхідність навчання впродовж усього життя, проявляти толерантність та готовність до інноваційних змін.	1 - 30
7	Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.	1 - 30
12	Здійснювати комплексний аналіз складних економічних систем, зіставляти та порівнювати їх складові, оцінювати й аргументувати оцінки результативності їх функціонування.	19, 23, 27-29
27	<i>Знати та розуміти основи статистичного обліку міжнародної торгівлі товарами та послугами, вміти використовувати національні та міжнародні класифікатори товарів та послуг при визначенні митної вартості продукції та нарахуванні на неї митних платежів.</i>	12, 14, 15

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

ВСТУП ДО ДИСЦИПЛІНИ

Поняття, предмет та об'єкт дисципліни. Мета та основні завдання вивчення дисципліни. Зв'язок «Економіки підприємства» з іншими дисциплінами. Методи, методологія та методика вивчення дисципліни. Структура дисципліни.

РОЗДІЛ І. ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА В СИСТЕМІ РИНКОВИХ ВІДНОСИН

Тема 1. Підприємство в системі ринкових відносин

Економічні системи, їх види та особливості організації. Характеристика соціально-орієнтованого ринкового господарства. Вплив економічного устрою на можливості розвитку країни, громадян та суб'єктів господарювання.

Підприємство як суб'єкт господарювання, його місце в системі ринкових відносин. Підприємство як суб'єкт та об'єкт ринкових відносин. Організаційно-економічні умови функціонування підприємств.

Підприємство як юридична особа: поняття, основні характеристики та правова відповідальність. Поняття економічного суверенітету (*economic sovereignty*), самокупності (*self-sufficiency*) та самофінансування (*self-financing*). Основні ознаки підприємства. Функції підприємства.

Правові основи функціонування підприємств в Україні. Порядок створення та реєстрації підприємства. Трансформація підприємств в процесі розвитку, характеристика основних її видів (злиття, приєднання, поділ, виділення, перетворення суб'єктів господарювання). Ліквідація підприємства та її наслідки.

Види підприємств та їх класифікація. Економічні особливості діяльності різних видів підприємств. Вітчизняний та міжнародні підходи до розподілу підприємств на великі, середні, малі та мікропідприємства. Державні статистичні спостереження щодо кількісних параметрів розвитку підприємств в Україні.

Об'єднання підприємств. Особливості створення та діяльності договірних і статутних об'єднань підприємств (асоціація (*association*), корпорація (*corporation*), концерн (*concern*), консорціум (*consortium*),

картель (*cartel*), синдикат (*syndicate*), трест (*trust*), холдингова компанія (*holding company*), промислово-фінансова група (*industrial and financial group*)).

Список рекомендованих джерел:

Основні: 1, 5

Додаткові: 2, 8, 17, 18, 20, 32, 42, 53, 58, 70, 71, 72, 80, 96, 98, 100

Інтернет-ресурси: 1, 3, 6, 8, 9

Тема 2. Напрями та види господарської діяльності підприємства

Поняття господарської діяльності підприємства. Характеристика напрямів та видів господарської діяльності підприємства, повноважень у сфері управління ресурсами, планування діяльності, розпорядження доходами, прибутками, визначення напрямів реструктуризації та розвитку.

Підприємництво як вид господарської діяльності. Організаційні форми підприємництва. Мале підприємництво, особливості діяльності.

Основні напрями та форми участі держави і місцевого самоврядування у сфері господарювання.

Економічна та соціальна діяльність підприємства. Класифікація видів економічної діяльності підприємства за КВЕД ДК 009:2010. Гармонізація вітчизняного КВЕД з Міжнародною стандартною галузевою класифікацією всіх видів економічної діяльності (ISIC, Rev. 4 - 2008) та Класифікацією видів економічної діяльності ЄС (NACE, Rev. 2 - 2006).

Класифікація видів економічної діяльності підприємства за Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (НП(С)БО 1). Операційна діяльність (*operational activity*) як основний вид економічної діяльності підприємства. Мета, функції та завдання операційної діяльності підприємства. Характерні ознаки операційної діяльності. Сутність фінансової та інвестиційної діяльності підприємства.

Мета, функції, завдання, об'єкт та предмет зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Список рекомендованих джерел:

Основні: 1, 5

Додаткові: 2, 8, 17, 18, 20, 32, 42, 45, 53, 58, 64, 70, 72, 95, 96, 100

Інтернет-ресурси: 1, 3, 6, 8, 9

Тема 3. Економічне середовище функціонування підприємства

Зовнішнє середовище підприємства (*external environment of the enterprise*). Характеристика мікро- та макросередовища функціонування підприємства. Особливості формування економічних відносини між суб'єктами господарювання та підприємством.

Ринок (*market*), його роль у системі суспільного відтворення. Типологія ринків за різними ознаками. Поняття ринкової інфраструктури (*market infrastructure*). Складові ринкової інфраструктури: торговельно-посередницька, виробнича, фінансово-кредитна, інформаційно-інноваційна, соціальна та інші. Особливості розвитку ринкової інфраструктури в Україні та світі.

Внутрішнє середовище підприємства (*internal environment of the enterprise*), складові та вплив на можливості розвитку.

Мета, принципи та функції державного регулювання (*state regulation*) діяльності підприємства. Пряме державне регулювання діяльності підприємства: поняття та важелі адміністрування. Непряме державне регулювання діяльності підприємств: поняття, методи та важелі економічного регулювання. Основні напрями вітчизняної економічної політики держави. Фіскальна, фінансово-кредитна, науково-технічна, амортизаційна, інвестиційна, інноваційна, соціальна, екологічна політика як інструменти державного регулювання діяльності підприємства.

Державна підтримка розвитку малих та середніх підприємств (*small and medium enterprises (SMEs)*) в Україні та світі.

Список рекомендованих джерел:

Основні: 1, 5

Додаткові: 8, 14, 18, 20, 32, 42, 53, 64, 75, 76, 84, 93, 95, 96, 101

Інтернет-ресурси: 1, 3, 6, 8, 9

Тема 4. Управління підприємством

Управління підприємством: поняття, об'єкти та суб'єкти управління, завдання і принципи. Види управління (стихійне та свідоме управління). Характеристика та зміст функцій управління.

Форми та методи управління. Суть генерального, функціонального, стратегічного, фінансового, виробничого, операційного, інноваційного та муніципального управління підприємством. Риси сучасного управління підприємством.

Організація системи управління на підприємстві: цілі, етапи та фактори, її визначають. Різновиди структури управління підприємством.

Переваги та недоліки централізованої (лінійної) та децентралізованої (цільової) систем управління.

Інформаційне забезпечення системи управління підприємством. Статистична та фінансова звітність підприємства. Характеристика, порядок та терміни складання основних форм фінансової звітності (Баланс (Звіт про фінансовий стан) (форма 1), Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (форма 2), Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом) (форма 3) та Звіт про рух грошових коштів (за непрямим методом) (форма 3-н), Звіт про власний капітал (форма 4), Примітки до річної фінансової звітності (форма 5), Додаток до приміток до річної фінансової звітності «Інформація за сегментами» (форма 6).

Принципи формування фінансової звітності. Взаємозв'язок фінансових звітів підприємства. Економічне читання фінансової звітності підприємства (*financial statements of the enterprise*).

Роль статистичної інформації в управлінні підприємством. Загальний табель (перелік) форм державних статистичних спостережень в Україні. Характеристика складових статистичної звітності підприємства: демографічна та соціальна статистика, економічна статистика, навколишнє середовище та статистика багатьох галузей.

Поняття корпоративної культури (*corporate culture*). Організація формальних та неформальних комунікацій на підприємстві.

Напрями вдосконалення управління підприємством в сучасних умовах.

Планування як інструмент управління підприємством. Економічна сутність прогнозування та планування, відмінності понять.

Зміст, об'єкт та предмет планування діяльності підприємства. Принципи та завдання планування діяльності підприємства. Фактори, що обмежують можливості планування.

Візія та місія діяльності підприємства. Цілі діяльності підприємства як об'єкт планування: поняття та класифікація. Взаємозв'язок цілей господарювання та стадій життєвого циклу підприємства.

Принципи формування системи цілей підприємства. Вимоги до цілей підприємства. Дерево економічних цілей підприємства: поняття та форми побудови.

Характеристика видів планування діяльності підприємства. Систематизація планів підприємства за ієрархічним рівнем планування, горизонтом, призначенням, рівнем управління, гнучкістю планових завдань.

Послідовність та характеристика етапів процесу планування діяльності підприємства. Зміст окремих етапів планової роботи.

Основні методи поточного планування (*current planning*) показників господарсько-фінансової діяльності підприємства (економіко-статистичні, економіко-математичні, факторно-аналітичний, програмно-цільовий, балансовий, прямих техніко-економічних розрахунків, нормативний, експериментальний, звітно-статистичний та ін.): сутність, відмітні особливості та передумови застосування. Методи ієрархічного планування.

Поняття якості планів підприємства. Система критеріїв оцінки якості планів підприємства. Особливості та показники контролю якості планів підприємства.

Суть, мета, завдання та методи контролю діяльності підприємства. Організація контролю на підприємстві.

Список рекомендованих джерел:

Основні: 1, 5

Додаткові: 5, 8, 12, 13, 21, 24, 58, 63, 88, 97, 100, 101

Інтернет-ресурси: 1, 3, 6, 8, 9

Тема 5. Економічні ресурси підприємства

Поняття та склад економічних ресурсів підприємства (*economic resources of the enterprise*). Систематизація видів економічних ресурсів підприємства. Основні сутнісні характеристики ресурсів підприємства.

Система показників характеристики ресурсів та ресурсних можливостей підприємства.

Поняття ресурсного потенціалу (*resource potential*) підприємства та чинники, що його визначають. Складові ресурсного потенціалу, їх взаємозв'язок та характеристика. Особливості формування кадрового, фінансового, матеріального, репутаційного, технологічного, інформаційного, управлінського, інвестиційного, інноваційного потенціалу підприємства.

Методичні засади оцінки ресурсного потенціалу підприємства. Переваги та недоліки використання методу декомпозиції, індексного методу, методу експертної оцінки та методів вартісної оцінки в оцінюванні ресурсного потенціалу підприємства. Критерії оптимізації структури ресурсного потенціалу.

Зовнішні та внутрішні чинники впливу на формування і використання потенціалу підприємства

Основні напрями підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства.

Список рекомендованих джерел:

Основні: 1, 5

Додаткові: 2, 8, 17, 18, 20, 32, 33, 42, 43, 49, 53, 96, 100

Інтернет-ресурси: 1, 3, 6, 8, 9

Тема 6. Трудові ресурси підприємства

Трудові ресурси як соціально-економічна категорія. Поняття трудових ресурсів країни. Працевдатне та непрацевдатне населення. Економічно активне населення. Фактори, що визначають чисельність трудових ресурсів країни. Поняття пенсійного віку. Пенсійний вік в Україні та світі. Природний рух населення. Щільність населення.

Державні статистичні спостереження щодо динаміки та руху трудових ресурсів та демографічної ситуації в Україні.

Трудові ресурси підприємства, характеристика їх видів. Поняття м'яких навичок (*soft skills*) та вузько-професійних навичок (*hard skills*), Принципи та завдання формування трудових ресурсів підприємства. Фактори, що впливають на процес формування трудових ресурсів.

Методичні засади оцінювання трудових ресурсів підприємства. Інформаційна база оцінки. Напрями оцінювання трудових ресурсів. Показники складу та руху трудових ресурсів підприємства. Показники використання фонду робочого часу. Показники ефективності використання трудових ресурсів

Продуктивність праці робітників: поняття та методи оцінки. Фактори, що впливають на продуктивність праці, їх класифікація. Основні напрями підвищення продуктивності праці.

Планування потреби в персоналі підприємства: мета та характеристика основних методів. Нормування витрат праці на підприємстві.

Сучасні тенденції використання трудових ресурсів на підприємствах України. Державні статистичні спостереження щодо чисельності зайнятих на підприємствах різних видів економічної діяльності.

Стимулювання трудової діяльності як інструмент забезпечення досягнення цілей діяльності підприємства. Системи стимулювання праці, види стимулів, їх взаємозв'язок з мотивами. Форми стимулювання трудової діяльності. Принципи формування системи стимулювання на підприємстві. Вітчизняний та зарубіжний досвід формування ефективних систем стимулювання праці на підприємствах.

Матеріальне стимулювання на підприємстві. Соціально-економічна сутність та основи організації оплати праці. Державне регулювання оплати праці. Мінімальна заробітна плата і фактори, що її визначають.

Фонд оплати праці підприємства та характеристика його складових. Поняття основної, додаткової заробітної плати та інших заохочувальних і компенсаційних виплат. Виплати, що не належать до фонду оплати праці на підприємстві.

Основні форми оплати праці, їх переваги та недоліки. Тарифна система як інструмент формування основної заробітної плати працівників. Характеристика основних елементів тарифної системи. Сучасні системи оплати праці. Система ґрейдів (*grades*): суть, особливості формування та використання.

Форми додаткової заробітної плати, особливості їх застосування на підприємствах різних формами власності та видів економічної діяльності.

Форми інших заохочувальних і компенсаційних виплат фонду оплати праці. Системи преміювання на підприємстві. Соціальні виплати та пільги як стимулюючий фактор зростання продуктивності праці.

Показники оцінки ефективності матеріального стимулювання трудових ресурсів підприємства.

Методи планування фонду оплати праці. Зміст плану з праці та порядок його розробки. Штатний розклад, його призначення та порядок складання

Раціоналізація витрат на оплату праці працівників підприємства, основні напрями та інструменти.

Сучасні тенденції оплати праці на підприємствах України. Державні статистичні спостереження щодо оплати праці в Україні.

Список рекомендованих джерел:

Основні: 1, 2, 5

Додаткові: 8, 17, 18, 20, 21, 32, 42, 43, 53, 95, 96, 98, 101

Інтернет-ресурси: 1, 3, 6, 8, 9

Тема 7. Матеріальні ресурси та грошові кошти підприємства

Сутність матеріальних ресурсів (*material resources*) та їх місце в системі ресурсного забезпечення діяльності підприємства.

Відображення інформації про обсяги та склад матеріальних ресурсів в фінансовій звітності підприємства відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (Баланс (Звіт про фінансовий стан)) та IAS1 (МСФО 1) Statement of Financial Position (Balance Sheet).

Класифікація матеріальних ресурсів підприємства. Мета та завдання управління матеріальними ресурсами підприємства.

Сутність, склад та класифікація основних засобів (*fixed assets*) підприємства.

Оцінка вартості основних засобів підприємства. Особливості визначення первісної, залишкової, переоціненої, справедливої та ліквідаційної вартості основних засобів підприємства.

Поняття зносу основних засобів підприємства. Види зносу основних засобів підприємства та особливості їх оцінки. Управління кругообігом основних засобів, повне і часткове їх відтворення.

Амортизація як інструмент фінансування відтворення основних засобів: поняття, методи нарахування. Амортизаційна (*depreciation policy*) та реіноваційна (*reinstatement policy*) політика підприємства. Оренда (*rent*) основних засобів.

Діагностика стану, руху, ефективності використання та відтворення основних засобів підприємства: сутність, інформаційна база, інструментарій, методи проведення.

Планування потреби у основних засобах підприємства.

Напрями підвищення ефективності використання основних засобів підприємства.

Сутність та класифікація матеріальних запасів (*material stocks*) підприємства. Фактори, що визначають обсяг виробничих запасів, запасів незавершеного виробництва, готової продукції, товарних запасів підприємства.

Характеристика та особливості управління виробничими запасами, незавершеним виробництвом, готовою продукцією та товарними запасами підприємства.

Оцінювання матеріальних запасів підприємства: сутність, інформаційна база, інструментарій, методи проведення. Оборотно-кредитні матеріальних запасів, її взаємозв'язок з ефективністю діяльності підприємства. Внутрішній контроль стану, руху, оборотності матеріальних запасів підприємства.

Грошові кошти (*cash*) в системі ресурсного забезпечення діяльності підприємства. Види та характеристика грошових ресурсів підприємства. Особливості формування та використання грошових ресурсів підприємства.

Планування потреби підприємства в грошових коштах.

Сучасні тенденції та перспективи використання матеріальних ресурсів на підприємствах України: статистично-аналітичний огляд. Державні статистичні спостереження щодо обсягів та стану матеріальних ресурсів вітчизняних підприємств.

Список рекомендованих джерел:

Основні: 1, 2, 3, 5

Додаткові: 2, 18, 20, 21, 32, 33, 35, 42, 53, 55, 58, 64, 96, 100

Інтернет-ресурси: 1, 3, 6, 8, 9

Тема 8. Нематеріальні ресурси підприємства

Сутність нематеріальних ресурсів (*intangible resources*) їх місце в системі ресурсного забезпечення діяльності підприємства.

Відображення інформації про обсяги та склад нематеріальних ресурсів в фінансовій звітності підприємства відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (Баланс (Звіт про фінансовий стан)) та IAS1 (МСФО 1) Statement of Financial Position (Balance Sheet).

Класифікація видів та характеристика складу нематеріальних ресурсів підприємства. Особливості формування та використання нематеріальних ресурсів на підприємствах різних видів економічної діяльності.

Оцінка нематеріальних ресурсів підприємства. Методи і способи оцінки нематеріальних ресурсів, їх вплив на процеси зростання вартості підприємства. Оцінка нематеріальних активів за ринковою, споживчою, первісною, інвестиційною, ліквідаційною, страховою вартістю, вартістю відтворення, заміщення.

Амортизація нематеріальних активів, особливості нарахування.

Діагностика результативності використання та планування обсягу нематеріальних ресурсів підприємства: завдання, етапи та методи.

Резерви підвищення ефективності формування та використання нематеріальних ресурсів підприємства.

Сучасні тенденції та перспективи використання нематеріальних ресурсів на підприємствах України: статистично-аналітичний огляд. Державні статистичні спостереження щодо обсягів нематеріальних ресурсів вітчизняних підприємств.

Список рекомендованих джерел:

Основні: 1, 2, 3, 5

Додаткові: 8, 17, 21, 18, 35, 42, 49, 53, 55, 58, 63, 64, 96, 98

Інтернет-ресурси: 1, 3, 6, 8, 9

Тема 9. Продукція підприємства

Загальна характеристика продукції (*products*), яку виробляє та реалізує підприємство. Державний класифікатор продукції та послуг. Класифікація продукції підприємства за формою, економічним призначенням, ступенем готовності.

Поняття «номенклатура» (*nomenclature*) та «асортимент» (*assortment*) продукції підприємства.

Методи вимірювання обсягів виробництва та реалізації продукції підприємства. Вартісна оцінка продукції. Поняття та методика визначення товарної (*commodity products*), валової (*gross products*), чистої (*net products*), реалізованої продукції (*sold products*), валового обороту підприємства.

Якість (*quality*) продукції. Сутність, показники та методи вимірювання якісного складу продукції. Фактори, які обумовлюють якість продукції підприємства. Параметри якості. Показники оцінювання якості продукції: одиничні комплексні, узагальнюючі. Методи вимірювання якості продукції.

Стандартизація (*standardization*) та сертифікація (*certification*) продукції. Сутність і необхідність стандартизації продукції. Нормативно-технічна документація, у якій відображаються результати стандартизації: міжнародні стандарти, стандарти України, галузеві стандарти, технічні умови, стандарти підприємства.

Сертифікація продукції: поняття та значення. Обов'язкова та добровільна сертифікації продукції. Самосертифікація. Сертифікація третьою стороною. Сертифікат відповідності. Знак відповідності. Система сертифікації.

Внутрішньовиробничий технічний контроль якості (*quality control*). Організація технічного контролю на підприємстві. Організаційна структура ВТК на підприємстві. Функції ВТК. Форми технічного контролю. Види технічного контролю. Об'єкти технічного контролю. Засоби контролю. Облік та аналіз браку. Поняття дефекту, різновиди дефектів (конструктивні, виробничі, явні, критичні, значні, малозначні, виправні, невивправні). Допустиме відхилення та придатна одиниця продукції. Брак продукції. Відмінність між браком та бракованою продукцією. Різновиди браку: виправний, невивправний, внутрішній, зовнішній.

Управління якістю продукції як складова економічного управління підприємством. Життєвий цикл продукції та «Петля якості»: характеристика основних етапів. Шляхи підвищення якості продукції вітчизняних підприємств.

Державна політика у сфері управління якістю продукції: суть, принципи та завдання. Зарубіжний досвід з управління якістю продукції. Міжнародна система менеджменту якості (*ISO*). Основні принципи системи менеджменту якості.

Сучасні тенденції виробництва та реалізації продукції в Україні. Державні статистичні спостереження щодо виробництва та реалізації продукції підприємствами.

Список рекомендованих джерел:

Основні: 1, 2, 5

Додаткові: 2, 8, 17, 18, 33, 34, 35, 35, 42, 49, 53, 62, 96, 98, 101

Інтернет-ресурси: 1, 3, 6, 8, 9

Тема 10. Матеріально-технічне забезпечення, постачання та логістика на підприємстві

Сутність та завдання матеріально-технічного забезпечення (*material and technical support*) підприємства. Організація процесу матеріально-технічного забезпечення підприємства. Етапи планування матеріально-технічного забезпечення підприємства. Вихідні дані для побудови балансу матеріально-технічного забезпечення. Методи визначення потреби у матеріально-технічних ресурсах.

Управління матеріально-технічним забезпеченням. Форми організації управління матеріально-технічним забезпеченням підприємства: централізована, децентралізована та особливості їх застосування. Служби матеріально-технічного забезпечення: характеристика управлінських та виробничих підрозділів.

Мета та основні етапи планування потреби підприємства в матеріальних запасах (*material stocks*). Методи планування потреби підприємства в матеріальних запасах.

Розрахунок мінімального, максимального та середнього запасу матеріально-технічних ресурсів. Система регулювання запасів: системи «максимум-мінімум», «стандартних партій», «стандартних інтервалів».

Нормування виробничих запасів як інструмент планування матеріально-технічного забезпечення. Класифікація норм сировини, матеріалів і паливно-енергетичних ресурсів на підприємствах. Методи нормування виробничих запасів.

Сучасні методи управління товарно-матеріальними цінностями: модель оптимального економічного розміру, модель управління запасами з урахуванням знижок, з фіксованим розміром замовлення, з фіксованим інтервалом часу між замовленнями, зі встановленою періодичністю поповнення запасів до постійного рівня, модель мінімум-максимум.

Використання ABC-аналізу та XYZ-аналізу при плануванні потреби в матеріальних запасах та сировині.

Основні види витрат, пов'язаних зі створенням і втриманням запасів, напрямки їх оптимізації.

Сутність, задачі та функції логістики (*logistic*) на підприємстві. Переваги логістичного підходу при організації систем матеріально-технічного забезпечення підприємства.

Оцінка ефективності функціонування системи матеріально-технічного забезпечення підприємства.

Список рекомендованих джерел:

Основні: 1, 2, 5

Додаткові: 8, 17, 31, 33, 35, 42, 53, 62, 96, 98, 100, 101

Інтернет-ресурси: 1, 3, 6, 8, 9

Тема 11. Організація процесу виробництва на підприємстві

Поняття процесу виробництва (*production process*) та характеристика його основних фаз. Основні принципи організації виробничих процесів. Класифікація виробничих процесів за роллю у виготовленні продукції, за стадіями виробництва, за ступенем неперервності, за особливостями використовуваного обладнання, за ступенем технічного оснащення.

Організація виробничого процесу у просторі та часі. Фактори диференціації виробничого процесу на підприємстві.

Виробнича структура підприємства як результат організації виробничого процесу у просторі. Сутність виробничої структури підприємства, її роль в забезпеченні ефективності діяльності підприємства. Вимоги до виробничої структури підприємства. Елементи виробничої структури підприємства: робоче місце, виробнича дільниця, цех, виробнича одиниця. Класифікація виробничих структур та характеристика їх видів.

Фактори, що впливають на характер та особливості виробничої структури підприємства. Напрямки оптимізації виробничої структури підприємства.

Виробничий цикл (*production cycle*) як часове відображення виробничого процесу. Структура виробничого циклу. Напрями скорочення виробничого циклу.

Характеристика масового, серійного та одиничного типів виробництва. Критерії відношення підприємств до окремого типу виробництва. Непоточні методи організації: партійний та одиничний. Поточний метод організації виробництва, його основні особливості.

Спеціалізація (*specialization*), концентрація (*concentration*), кооперування (*co-operation*), комбінування (*combination*) та диверсифікація (*diversification*) як форми організації виробництва.

Список рекомендованих джерел:

Основні: 1, 2, 5

Додаткові: 2, 17, 18, 21, 26, 32, 33, 35, 42, 53, 62, 96, 100

Інтернет-ресурси: 1, 3, 6, 8, 9

Тема 12. Вивчення та прогнозування кон'юнктури товарного ринку

Визначення сутності кон'юнктури ринку (*economic conditions*) як об'єктивного економічного явища. Види кон'юнктури ринку та зв'язок із загальноекономічною кон'юнктурою.

Кон'юнктура товарного ринку як об'єкт економічного аналізу і прогнозу. Характеристика системи показників та індикаторів кон'юнктури товарного ринку. Використання економічних та соціальних показників в оцінці кон'юнктури товарного ринку. Організація моніторингу кон'юнктури товарного ринку. Види прогнозів та сутність методів прогнозування кон'юнктури товарного ринку. Особливості прогнозування кон'юнктури окремих товарних ринків.

Оцінювання кон'юнктури ринку споживчих та інвестиційних товарів України.

Товарна пропозиція (*supply*) як одна з найважливіших економічних категорій ринку. Система показників, що характеризують товарну пропозицію. Особливості формування пропозиції споживчих та інвестиційних товарів. Характеристика чинників, що впливають на обсяг та структуру пропозиції.

Методи прогнозування пропозиції, їх сутність, переваги та недоліки.

Основні завдання та інструменти державного регулювання розвитку товарної пропозиції. Сучасний стан розвитку товарної пропозиції на споживчому ринку та ринку інвестиційних товарів України.

Особливості формування попиту (*demand*) домогосподарств на споживчі товари. Портрет сучасного споживача, його уподобання та характеристики. Цифровий споживач, його особливості. Створення цінності на всіх етапах покупки.

Особливості формування попиту на інвестиційні товари як похідної від попиту кінцевих споживачів.

Методичне та інформаційне забезпечення процесу аналізу і прогнозування попиту. Система показників, що характеризують оцінювання ступеня задоволення попиту, споживання і забезпеченості товарами. Основні чинники, що визначають обсяг та структуру попиту, їх варіацію, циклічність, сезонні та випадкові коливання, стійку

динаміку та тенденції його зміни. Характеристика методів аналізу та прогнозування попиту.

Форми державного регулювання попиту на товарному ринку – економічні, інформаційно орієнтовані, законодавчі та адміністративні.

Сучасний стан формування та задоволення споживчого попиту домогосподарств України, характеристика динаміки і тенденцій його розвитку. Тенденції розвитку попиту на інвестиційні товари в Україні.

Баланси попиту та пропозиції.

Список рекомендованих джерел:

Основні: 1, 4

Додаткові: 5, 27, 39, 63, 75, 94, 97, 101

Інтернет-ресурси: 1, 6, 7, 8, 9

Тема 13. Планування виробництва та виробничого потенціалу підприємства

Зміст, завдання та місце виробничої програми в системі планів підприємства.

Базові положення та інформаційне забезпечення обґрунтування виробничої програми підприємства. Основні інформаційні джерела планування обсягів виробництва та реалізації продукції підприємства.

Основні завдання, етапи, методи та інструменти аналізу показників виробництва продукції підприємства. Фактори, що визначають обсяги виробництва продукції.

Планування обсягів виробництва продукції: послідовність етапів, методи, інструменти. Фактори, що визначають обсяги виробництва продукції. Визначення необхідного та можливого обсягів виробництва продукції.

Оперативне планування обсягів і ритмічності виробництва продукції з урахуванням фактору сезонності. Резерви зростання обсягів виробництва продукції підприємства.

Значення ресурсозбереження (*resource conservation*) та напрями його забезпечення на виробництві.

Поняття виробничого потенціалу (*production potential*) та виробничої потужності (*production capacity*) підприємства; економічний та інженерно-технологічний підходи до визначення виробничої потужності. Систематизація видів виробничої потужності підприємства.

Інформаційна база та послідовність етапів розрахунку виробничої потужності підприємства. Методичні засади визначення виробничої потужності підприємства.

Статичні та динамічні показники виробничої потужності. Баланс виробничої потужності підприємства. Взаємозв'язок показників виробничої потужності та пропускної спроможності підприємства.

Фактори, що впливають на ефективність використання виробничої потужності. Їх класифікація і характеристика. Резерви зростання виробничої потужності підприємства.

Список рекомендованих джерел:

Основні: 1, 2, 5

Додаткові: 8, 18, 21, 26, 31, 32, 33, 34, 35, 42, 53, 62, 96, 101

Інтернет-ресурси: 3, 6, 8, 9

Тема 14. Забезпечення конкурентоздатності продукції підприємства на ринку

Сутність конкурентоздатності продукції (*product competitiveness*) підприємства. Критерії конкурентоздатності продукції. Чинники, що визначають конкурентоздатність продукції на ринку: (зовнішні, внутрішні, товарні, нетоварні).

Фактори, що впливають на конкурентоспроможність продукції. Принципи оцінювання конкурентоздатності продукції. Показники конкурентоздатності продукції: одиничні, групові, інтегральні. Етапи оцінювання конкурентоздатності продукції. Класифікація методів оцінки конкурентоспроможності продукції за ознаками: принцип, що використовується; номенклатура критеріїв; стадії життєвого циклу на період оцінки; ступінь врахування різноманітних якісних і цінових аспектів; спосіб відбору значущих якісних та цінових аспектів; за показниками, на основі яких здійснено оцінку; форма представлення результатів оцінки.

Основні підходи до управління конкурентоздатністю продукції. Оптимізація співвідношення ціни, якості та обслуговування як основна мета управління конкурентоздатністю продукції.

Ціна як фактор формування конкурентних переваг продукції. Сутність та соціально-економічне значення ціни (*price*), її місце в системі економічних відносин. Фактори, що визначають рівень цін на ринку товарів та послуг, їх характеристика та особливості впливу в сучасних умовах. Система цін та їх класифікація за різними ознаками.

Цінова стратегія підприємства: суть та особливості формування базові цінові стратегії підприємства та стратегії цінової адаптації.

Цінова політика (*pricing policy*) підприємства: сутність, цілі та етапи розроблення. Фактори, що впливають на цінову політику

підприємства. Особливості цінової політики підприємства на різних типах ринків. Методичні засади оцінки ефективності цінової політики підприємства. Напрями забезпечення підвищення ефективності цінової політики підприємства.

Сутність та завдання цінової тактики (*price tactics*) підприємства. Характеристика основних цінових тактик підприємства. Наслідки застосування різних видів цінових тактик в умовах еластичного та нееластичного попиту.

Об'єктивна необхідність державного регулювання цін. Форми державного регулювання цін. Пряме та непряме цінове регулювання. Економічні та адміністративні методи регулювання цін.

Особливості державного регулювання цін в Україні. Антимонопольна діяльність держави в сфері ціноутворення.

Список рекомендованих джерел:

Основні: 1, 2, 5

Додаткові: 17, 23, 35, 42, 51, 53, 62, 75, 96, 100

Інтернет-ресурси: 1, 6, 7, 8, 9

Тема 15. Організація та планування збутової діяльності підприємства

Поняття та роль збуту виробленої продукції підприємства в його діяльності як господарської системи. Етапи формування політики збуту виробленої продукції. Основні форми та методи збуту. Ключові фактори успіху підприємства у сфері збуту.

Збутовий потенціал (*sales potential*) підприємства. Управління політикою збуту (*sales policy*) виробленої продукції.

Послідовність етапів та завдання планування збуту продукції підприємства. Основні методи планування продажу продукції підприємства та особливості їх практичного застосування. Мета обґрунтування, складові та особливості формування плану з продажу продукції підприємства. Оперативне планування обсягів реалізації продукції з урахуванням фактору сезонності. Врахування еластичності попиту та пропозиції при плануванні обсягів продажу продукції. Резерви зростання обсягів збуту продукції підприємства.

Портфель замовлень продукції підприємства: поняття, особливості та критерії ефективності формування.

Кредитна політика підприємства по відношенню до покупців продукції як фактор підвищення обсягів збуту виробленої продукції.

Маркетингова діяльність (*marketing activity*) підприємства, її роль в забезпеченні ефективності збуту продукції (надання послуг).

Список рекомендованих джерел:

Основні: 1, 5

Додаткові: 8, 17, 33, 37, 42, 53, 62, 67, 100, 101

Інтернет-ресурси: 6, 7, 8, 9

Тема 16. Фінансова діяльність підприємства

Сутність, мета, завдання та напрями фінансової діяльності (*financial activity*) підприємства.

Сутнісні характеристики капіталу (*capital*) підприємства. Оборот фінансових ресурсів підприємства в перебігу формування його капіталу. Класифікація видів капіталу підприємства.

Капітал підприємства як джерело формування майнових ресурсів підприємства. Оборотні та необоротні активи (*asset*) підприємства: економічна сутність та класифікація. Відмітні характеристики, особливості кругообігу, відтворення та ліквідності активів підприємства.

Власний капітал підприємства (*equity of the enterprise*): сутність, складові, функції, відмітні особливості формування та використання. Зовнішні та внутрішні джерела формування власного капіталу підприємства.

Позиковий капітал підприємства: сутність, складові, функції, відмінні особливості формування та використання. Основні джерела формування позикового капіталу підприємства.

Відображення інформації про обсяги та склад капіталу та активів підприємства в фінансовій звітності підприємства відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (Баланс (Звіт про фінансовий стан)) та IAS1 (МСФО 1) Statement of Financial Position (Balance Sheet).

Управління капіталом підприємства: сутність, мета, завдання та основні етапів процесу.

Визначення обсягу та структури капіталу підприємства: поняття, завдання, етапи та основні методи. Показники оборотності, рентабельності, маневреності капіталу. Поняття та оцінка вартості і оптимальності структури капіталу підприємства. Економічна додана вартість (*EVA Economic Value Added*): суть, методика оцінки. Поняття та методичні підходи до оцінки ефекту фінансового важеля (*DCL*). Методика оцінювання середньозваженої вартості капіталу (*Weighted Average Cost of Capital (WACC)*).

Резерви зростання обсягу, оптимізації вартості формування та ефективності використання капіталу підприємства.

Планування обсягу та структури капіталу підприємства: цілі, завдання, етапи та методи. Фактори, які визначають особливості планування капіталу підприємства.

Сучасні тенденції формування і використання капіталу на підприємствах України: статистично-аналітичний огляд. Державні статистичні спостереження щодо формування і використання капіталу вітчизняних підприємств.

Список рекомендованих джерел:

Основні: 2-5

Додаткові: 5, 6, 12, 13, 17, 33, 35, 44, 67, 94

Інтернет-ресурси: 1, 3, 6, 7, 8, 9

РОЗДІЛ II. РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Тема 17. Поточні витрати та собівартість продукції підприємства

Сутність понять «витрати» (costs), «поточні витрати» (operating costs) та «капітальні витрати» (capital costs) підприємства

Взаємозв'язок та взаємообумовленість ресурсів і поточних витрат підприємства.

Класифікація поточних витрат для формування зовнішньої фінансової звітності, економічного обґрунтування управлінських рішень, контролю та регулювання витратомісткості діяльності підприємства.

Відображення інформації про обсяги та склад витрат в фінансовій звітності підприємства відповідно до вимог НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)) та IAS1 (МСФО 1) Statement of profit and loss and other comprehensive income (P&L).

Собівартість продукції та її види. Поняття калькулювання витрат виробництва та реалізації продукції підприємства. Об'єкти калькулювання та калькуляційні одиниці. Методи калькулювання поточних витрат діяльності (стандарт-костінг (Standart Costing), директ-костінг (Direct Costing), CVP-аналіз (Cost-Volume-Profit), таргет-костінг (Target Costing), кайзен-костінг (Kaizen Costing), LCC – аналіз (Life Cycle Costing), метод ABC (Activity Based Costing)). Особливості калькулювання поточних витрат на підприємствах окремих галузей.

Управління витратами підприємства: сутність, мета, завдання та основні етапів процесу. Інформаційне забезпечення діагностики та

планування поточних витрат підприємства. Методичні інструменти діагностики поточних витрат підприємства. Фактори, що впливають на формування поточних витрат підприємства. Зміст та механізм дії виробничого левериджу. Шляхи раціоналізації складу витрат підприємства.

Планування поточних витрат підприємства: завдання, етапи та методи. Кошторис (*calculation*) витрат виробництва та реалізації продукції: поняття, склад та методика складання.

Резерви раціоналізації поточних витрат підприємства.

Сучасні тенденції формування витрат підприємств України: статистично-аналітичний огляд. Державні статистичні спостереження щодо формування витрат вітчизняних підприємств.

Список рекомендованих джерел:

Основні: 1, 2, 5

Додаткові: 3, 5, 8, 17, 34, 48, 53, 55, 56, 58, 60, 62, 64, 86, 89

Інтернет-ресурси: 1, 6, 7, 8, 9

Тема 18. Доходи підприємства

Доходи підприємства (*income of the enterprise*): поняття та місце в системі економічних показників його діяльності. Класифікація доходів підприємства.

Відображення інформації про обсяги та склад доходу в фінансовій звітності підприємства відповідно до вимог НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)) та IAS1 (МСФО 1) Statement of profit and loss and other comprehensive income (*P&L*).

Сутність та механізм формування доходів від операційної діяльності підприємства. Фактори, що впливають на доходи від операційної діяльності підприємства.

Формування доходів від фінансової та іншої діяльності підприємства.

Управління доходами підприємства: сутність, мета, завдання та основні етапи процесу.

Завдання та послідовність діагностики доходів підприємства. Критичні обсяги доходів підприємства.

Планування доходів підприємства: поняття, завдання. Етапи планування доходів підприємства. Методи планування доходів підприємства: зміст, особливості і умови їх застосування.

Поняття та класифікація резервів зростання доходів підприємства.

Сучасні тенденції формування доходів підприємств України: статистично-аналітичний огляд. Державні статистичні спостереження щодо формування доходів вітчизняних підприємств.

Список рекомендованих джерел:

Основні: 1, 2, 3, 5

Додаткові: 3, 5, 8, 17, 33, 48, 53, 55, 56, 58, 62, 64, 65, 68, 89, 100

Інтернет-ресурси: 1, 6, 7, 8, 9

Тема 19. Прибуток підприємства, його формування та розподіл

Сутність та функції прибутку (*profit*) підприємства. Місце прибутку в системі економічних показників діяльності підприємства, його значення та джерела утворення. Збиток (*loss*) як результат діяльності підприємства.

Класифікації прибутку підприємства: залежно від виду діяльності, періоду визнання, обсягів, характеру використання тощо. Мінімальний, цільовий, нормальний та максимальний прибуток підприємства: сутність та методичні підходи визначення.

Відображення інформації про прибуток в фінансовій звітності підприємства відповідно до вимог НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)) та IAS1 (МСФО 1) Statement of profit and loss and other comprehensive income (*P&L*).

Механізм формування чистого прибутку підприємства. Економічна сутність показників *EBIT* та *EBITDA*, їх роль в оцінюванні діяльності підприємства.

Управління прибутком підприємства: сутність, мета, завдання та основні етапи процесу.

Оцінювання прибутку підприємства: завдання, інформаційне забезпечення, послідовність та зміст етапів.

Обґрунтування прибутку на плановий період: завдання та методичний інструментарій.

Резерви зростання прибутку підприємства: поняття, класифікація, методика оцінки.

Планування розподілу прибутку. Основні напрями використання прибутку підприємства та фактори, що їх визначають. Поняття та різновиди дивідендної політики підприємства.

Державні статистичні спостереження щодо формування фінансових результатів діяльності вітчизняних підприємств.

Список рекомендованих джерел:

Основні: 1, 2, 3, 5

Додаткові: 5, 8, 17, 20, 33, 48, 53, 55, 56, 58, 62, 64, 65, 68, 94, 101

Інтернет-ресурси: 1, 6, 7, 8, 9

Тема 20. Оподаткування діяльності підприємства

Податкова політика (*tax policy*) держави як фактор формування фінансових результатів діяльності підприємства. Податки та обов'язкові платежі: суть, функції, класифікація. Елементи формування податку та їх характеристика. Загальнодержавні податки та збори в Україні: поняття, об'єкт оподаткування, база оподаткування, податкові ставки, пільг та терміни сплати. Вітчизняні місцеві податки та збори.

Загальна і спрощена системи оподаткування: сутність, принципи, особливості застосування.

Сутність та види податкової політики (*tax policy*) підприємства. Показники ефективності податкової політики підприємства.

Методичний інструментарій та порядок визначення обсягів формування та сплати податкових платежів підприємства.

Методичні підходи до визначення планового обсягу сплати окремих видів податкових платежів. Розробка плану-графіка сплати податкових платежів (податкового календаря) та перевірка фінансових можливостей підприємства щодо його виконання.

Основні принципи оптимізації податкових платежів підприємства.

Статистично-аналітичний огляд обсягів та складу податкових платежів підприємств України. Державні статистичні спостереження щодо податкових платежів вітчизняних підприємств.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1, 2, 3, 5

Додаткові: 3, 48, 59, 62, 64, 84, 87, 92, 93, 94

Інтернет-ресурси: 1, 3, 6, 7, 8, 9

Тема 21. Ціноутворення на підприємстві

Загальна характеристика елементів, що входять до складу ціни. Особливості формування та різновиди цін в сфері виробництва та обігу товарів.

Сутність та методика включення до ціни непрямих податків. Акцизний податок та його вплив на рівень цін. Ставки акцизного податку та чинники, що впливають на них. Методика розрахунку акцизного податку та особливості його включення до складу ціни.

Податок на додану вартість (VAT) та його взаємозв'язок з ціною. Методика розрахунку податку на додану вартість, порядок його включення до складу ціни та сплати згідно з діючим законодавством.

Оптово-посередницькі та торговельні надбавки, їх сутність, види та значення як складових ціни. Чинники, які впливають на розмір оптово-посередницьких та роздрібних торговельних надбавок, методика їх визначення та порядок включення до складу ціни.

Методи ціноутворення, їхній зміст та особливості застосування. Методи визначення ціни в рамках витратного підходу. Методи визначення ціни в рамках ринкового підходу. Параметричні методи (*parametric methods*) ціноутворення.

Особливості формування ціни на ринку чистої та монополістичної конкуренції, олігополістичному і монополістичному ринках.

Трансфертне ціноутворення (*transfer pricing*): поняття та роль в діяльності підприємств. Законодавча база регулювання трансфертного ціноутворення в Україні та світі. Поняття трансфертної ціни, пов'язаних осіб та контрольованих операцій. Фінансові критерії визнання операцій контрольованими. Методи трансфертного ціноутворення: метод порівняльної неконтрольованої ціни (*CUP*), метод ціни перепродажу (*RPM*), метод «витрати плюс» (*CP*), метод розподілу прибутку (*TPSM*) та метод чистого прибутку (*TNMM*).

Податковий контроль трансфертного ціноутворення. Відповідальність підприємства за порушення трансфертного законодавства.

Список рекомендованих джерел:

Основні: 2, 5

Додаткові: 5, 16, 23, 35, 48, 51, 52, 53, 56, 57, 64, 84, 94

Інтернет-ресурси: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9

Тема 22. Результативність та ефективність господарської діяльності підприємства

Сутність та призначення оцінювання результатів і ефективності діяльності підприємства.

Фінансові результати діяльності підприємства: історичний аспект та сучасність.

Результативність діяльності підприємства: поняття абсолютних (економічний ефект) і відносних (економічна ефективність) показників.

Поняття ефекту як результату діяльності підприємства, аналітичного показника і критерію оцінки діяльності підприємства. Види ефекту.

Ефективність діяльності підприємства (*efficiency of enterprise activity*): сутність та основні характеристики. Види ефективності діяльності підприємства: класифікація та характеристика.

Методичні засади оцінки ефективності діяльності підприємства. Критерії ефективності діяльності підприємства. Поняття та систематизація показників ефективності діяльності підприємства.

Показники рентабельності (*profitability*) підприємства та фактори, що їх визначають. Модель «Дюпон-каскад» (*DuPont cascade*).

Розвиток концепції оцінювання результатів діяльності (здобутків) підприємства. Ефективність (*effectiveness*), результативність (*efficiency*) та економічність (*economy*) в системі оцінки успішності діяльності підприємства.

Використання збалансованої системи показників (*Balanced Scorecard*) та системи ключових показників діяльності (*Key Performance Indicators (KPI)*) для оцінки результативності та ефективності діяльності підприємств, його окремих підрозділів та працівників.

Управління ефективністю та результативністю діяльності підприємства: сутність, мета, завдання та основні етапи процесу.

Особливості оцінки ефективності основних видів діяльності підприємства: операційної, інвестиційної та фінансової.

Напрями підвищення результативності та ефективності діяльності підприємства.

Список рекомендованих джерел:

Основні: 1, 2, 3, 5

Додаткові: 3, 12, 13, 17, 36, 37, 42, 48, 53, 62, 84, 89, 92, 94, 100

Інтернет-ресурси: 3, 6, 7, 8, 9

Тема 23. Комерційні ризики підприємства

Ризик як економічна категорія та специфічний об'єкт управління на підприємстві. Сутність ризику та його функції. Джерела виникнення ризиків на підприємстві.

Загальні підходи до кількісної оцінки ступеня ризику. Статистичні показники для оцінки ступеня ризику (дисперсія (*dispersion*), середньоквадратичне відхилення (*mean square deviation*), коефіцієнт варіації (*coefficient of variation*)). Ризик в абсолютному вираженні. Міра ризику. Ризик у відносному вираженні. Коефіцієнт чутливості β . Методи суб'єктивних оцінок вимірювання ризику. Графічні способи оцінки ризику.

Сутність, зміст та призначення управління ризиками. Принципи управління ризиками на підприємстві.

Комерційний ризик (*commercial risk*) підприємства: поняття та фактори виникнення. Формування системи ключових індикаторів комерційних ризиків підприємства.

Методи управління комерційними ризиками (ухилення від ризику, локалізація, дисипація, компенсація), наслідки їх застосування в діяльності підприємства. Обґрунтування вибору методу управління комерційними ризиками.

Заходи мінімізації ризику у комерційній діяльності підприємств. Диверсифікація як метод зниження ризику. Напрями диверсифікації. Мотиви (причини), вигоди (переваги) та небезпеки (ризик) диверсифікації. Запаси і резерви як спосіб зниження ризиків. Формування структури товарного асортименту підприємства за умови мінімізації комерційного ризику.

Список рекомендованих джерел:

Основні: 3, 5

Додаткові: 6, 12, 13, 47, 61, 86, 91, 94

Інтернет-ресурси: 3, 6, 8, 9

Тема 24. Фінансовий стан як результат діяльності підприємства

Фінансовий стан підприємства: сутність, мета і завдання оцінки. Класифікація видів фінансового стану підприємства.

Основні елементи, що визначають фінансовий стан підприємства.

Сутність та класифікація платоспроможності підприємства (*solvency of the enterprise*), показники її оцінки. Поняття ліквідності активів та ліквідності балансу. Майновий та функціональний підхід до визначення ліквідності балансу підприємства.

Сутність та класифікація фінансової стійкості підприємства (*financial stability of the enterprise*), умови її забезпечення. Система абсолютних та відносних показників оцінки фінансової стійкості підприємства.

Ділова активність підприємства (*business activity of the enterprise*): сутність та показники оцінки. Поняття операційного та фінансового циклу підприємства.

Моделі оцінки рентабельності підприємства (*ROA, ROE, ROI*). Позиція підприємства на ринку цінних паперів та показники, що її характеризують.

Методи оцінки фінансового стану підприємства. Експрес- та фундаментальна діагностика фінансового стану підприємства.

Поняття інтегральної оцінки фінансового стану підприємства. Методичні підходи до інтегральної оцінки фінансового стану

підприємства. Вітчизняні та зарубіжні методики інтегральної оцінки фінансового стану підприємства.

Управління фінансовим станом та розвитком підприємства: сутність, мета, завдання та основні етапи процесу.

Список рекомендованих джерел:

Основні: 2, 3, 4, 5

Додаткові: 3, 4, 9, 48, 55, 58, 59, 62, 68, 71, 73, 74, 86, 84, 92, 100

Інтернет-ресурси: 1, 3, 6, 7, 8, 9

Тема 25. Планування розвитку підприємстві

Поняття «розвиток» (*development*); його роль, місце і значення в господарській діяльності підприємства. Поняття життєвого циклу підприємства та основні його етапи. Сучасні теорії розвитку підприємства. Управління розвитком підприємства: сутність, мета, завдання та основні етапи процесу

Поняття стратегії (*strategy*) підприємства. Сутність стратегічних цілей підприємства та принципи їх формування. Функції та критерії стратегічних цілей розвитку підприємства. Етапи розробки стратегічних цілей розвитку підприємства у рамках еталонних стратегій бізнесу: стратегії концентрованого росту; стратегії інтегрованого росту; стратегії диверсифікованого росту; стратегії скорочення.

Побудова стратегічної карти цілей (*strategic map of goals*) розвитку підприємства.

Поточне планування (*current planning*) як інструмент реалізації стратегіє розвитку підприємства.

Система поточних планів господарської діяльності підприємства: характеристика взаємозв'язку та призначення окремих видів планів.

Бюджетування (*budgeting*). Розробка плану руху грошових коштів (бюджету) на підприємства. Інформаційне та методичне забезпечення розрахунку планових показників надходження та використання грошових коштів по окремих видах діяльності підприємства. Основні види платіжних календарів (бюджетів). Напрями оптимізації грошових потоків підприємства. Організація оперативного контролю за станом грошового обороту на підприємстві.

Бізнес-планування, його характеристика. Структура бізнес-плану відповідно до стандартів UNIDO (*United Nations Industrial Development Organization*).

Список рекомендованих джерел:

Основні: 2, 3, 4, 5

Додаткові: 5, 10, 12, 13, 24, 63, 88, 94, 97, 101

Інтернет-ресурси: 3, 6, 7, 8, 9

Тема 26. Інвестиційна підтримка розвитку підприємства

Економічна сутність інвестицій (*investment*). Роль інвестицій у забезпеченні динамічного розвитку підприємства. Функціонально-елементний склад інвестицій підприємства. Класифікація інвестицій за об'єктами вкладення капіталу, за характером участі в інвестуванні, за термінами вкладень, за формою власності, за сумісністю здійснення, за рівнем доходності, за рівнем інвестиційного ризику, за рівнем ліквідності, за національною приналежністю капіталу.

Сутність інвестиційної (*investment activity*) діяльності підприємства. Принципи та особливості організації інвестиційної діяльності підприємства.

Поняття інвестиційних ресурсів. Завдання формування інвестиційних ресурсів. Принципи встановлення необхідного обсягу капіталовкладень підприємства в залежності від економічної ситуації на ринку. Внутрішні та зовнішні джерела інвестування. Обґрунтування джерел фінансування капітальних вкладень.

Загальні принципи прийняття інвестиційних рішень. Динамічні та статичні методи оцінки ефективності реальних інвестицій. Показники оцінки ефективності реальних інвестицій: середня ставка доходу (*average rate of return*) (*ARR*), період окупності (*payback period*) (*PP*), рентабельність інвестицій (*return on investment*) (*ROI*), чиста теперішня вартість/чиста приведена вартість (*net present value*) (*NPV*), внутрішня норма доходу/ внутрішня ставка доходу (*internal rate of return*) (*IRR*), індекс прибутковості (*profitability index*) (*PI*).

Інвестиційна привабливість підприємства: поняття та методичні засади оцінювання.

Роль фінансових інвестицій (*financial investment*) у становленні та розвитку ринкових відносин. Умови залучення і використання фінансових інвестицій за діючої системи господарювання. Види цінних паперів (*securities*), порядок їх випуску, обігу і використання. Особливості і показники визначення ефективності випуску та реалізації (використання) різних видів цінних паперів.

Сучасні тенденції інвестиційної діяльності підприємств в Україні та світі. Державні статистичні спостереження щодо інвестиційної діяльності вітчизняних підприємств

Список рекомендованих джерел:

Основні: 1, 5

Додаткові: 2, 12, 13, 17, 22, 48, 74, 77, 94

Інтернет-ресурси: 1, 3, 6, 7, 8, 9

Тема 27. Інноваційне забезпечення розвитку підприємства

Економічна сутність інновацій (*innovations*). Вплив інновацій на підприємницьку діяльність. Класифікація інновацій за технологічними параметрами, за цільовими змінами, за ступенем радикальності, за причиною виникнення, за ефективністю інновацій. Етапи інноваційного процесу.

Інноваційна діяльність підприємств (*innovative activity*): мета, завдання та напрями. Експлеренти, патієнти, комутанти та віоленти як суб'єкти інноваційної діяльності.

Поняття інноваційного підприємства. Форми організації інноваційного підприємства: технологічний парк (*technological park*), науково-технологічний парк (технопарк) (*scientific and technological park (technopark)*), технополіс (*technopolis*), бізнес-інкубатор (*business incubator*), венчурне підприємство (*venture enterprise*).

Поняття інноваційних кластерів (*cluster of innovation*), особливості їх формування та функціонування.

Поняття та етапи здійснення інноваційного проекту. Економічний ефект як узагальнюючий показник ефективності проектів із технічних нововведень. Методичні засади визначення економічної ефективності інновацій. Особливості оцінки ефективності організаційних нововведень.

Сучасні тенденції інноваційної діяльності підприємств в Україні та світі. Державні статистичні спостереження щодо інноваційної діяльності вітчизняних підприємств.

Список рекомендованих джерел:

Основні: 1, 3, 5

Додаткові: 8, 17, 21, 32, 34, 42, 48, 53, 62, 78, 79, 96

Інтернет-ресурси: 1, 3, 6, 7, 8, 9

Тема 28. Фінансування розвитку підприємства

Сутність та принципи фінансування (*financing*) розвитку підприємства. Основні форми фінансування: залежно від цілей; за джерелами надходження фінансових ресурсів; за належністю підприємству.

Фінансування розвитку підприємства за рахунок власних джерел: переваги та недоліки. Рефінансування розвитку підприємства за рахунок внесків власників підприємства. Фінансування розвитку підприємства шляхом реінвестування прибутку. Фінансування розвитку підприємства

за рахунок фінансових ресурсів, що формуються в результаті реструктуризації активів.

Фінансування розвитку підприємства за рахунок позикових джерел: переваги та недоліки. Особливості фінансування розвитку підприємства за рахунок цільового фінансування, банківських позик, кредитів небанківських установ, інших суб'єктів підприємницької діяльності, облігаційних позик, фінансового лізингу, товарного (комерційного) кредиту, кредиторської заборгованості нетоварного характеру.

Кредитування підприємства: поняття, принципи, завдання. Особливості, форми та інструменти банківського кредитування підприємства. Сучасні умови та тенденції кредитування вітчизняних підприємств.

Характеристика форм та видів фінансового лізингу (*financial leasing*). Порядок організації та механізм застосування лізингового кредитування. Форми лізингових платежів підприємства. Критерії та напрями забезпечення ефективності лізингової угоди підприємства.

Характеристика форм та видів товарного кредиту (*commodity loan*). Види комерційного кредиту. Умови надання товарного кредиту та їх відображення у комерційній угоді. Напрями забезпечення ефективності фінансових відносин підприємства з постачальниками-кредиторами.

Діагностика та планування обсягу та структури фінансування підприємства.

Сучасні тенденції фінансування підприємств України: статистично-аналітичний огляд.

Список рекомендованих джерел:

Основні: 3, 4, 5

Додаткові: 5, 6, 12, 13, 17, 33, 35, 44, 67, 94

Інтернет-ресурси: 1, 3, 6, 7, 8, 9

Тема 29. Забезпечення конкурентоспроможності підприємства в процесі розвитку

Сутність конкурентоспроможності підприємства (*competitiveness of the enterprise*). Конкурентні переваги як базис формування конкурентоспроможності підприємства. Методичні підходи оцінки конкурентних переваг. Класифікація видів та параметри конкурентоспроможності підприємства. Систематизація факторів, що визначають конкурентоспроможність підприємства.

Вимоги до оцінки конкурентоспроможності підприємства. Структурно-логічна послідовність етапів оцінки конкурентоспроможності підприємства.

Поняття та класифікація методів оцінки конкурентоспроможності підприємства.

Методи оцінки поточної конкурентоспроможності підприємства: основні характеристики та особливості застосування в перебігу оцінки статичних та динамічних показників конкурентоспроможності.

Оцінка стратегічної конкурентоспроможності підприємства: основні методичні підходи та особливості їх застосування.

Інформаційне забезпечення оцінки конкурентоспроможності підприємства. Визначення підприємств-конкурентів. Напрями та об'єкти оцінки конкурентоспроможності підприємства.

Управління конкурентоспроможністю підприємства: сутність, мета, завдання та основні етапи процесу. Обґрунтування заходів щодо зміцнення конкурентоспроможності підприємства на ринку.

Список рекомендованих джерел:

Основні: 2, 5

Додаткові: 2, 8, 17, 18, 30, 42, 53, 62, 75, 96, 98

Інтернет-ресурси: 1, 3, 6, 7, 8, 9

Тема 30. Забезпечення економічної безпеки підприємства в процесі розвитку

Економічна безпека підприємства (*economic security of the enterprise*): сутність, її місце та роль в забезпеченні життєздатності підприємства. Загроза як форма вираження протиріч між інтересами підприємства та зовнішнім середовищем його функціонування. Класифікація загроз.

Складові економічної безпеки підприємства, їх характеристика. Головна мета та функціональні цілі забезпечення економічної безпеки підприємства.

Методи оцінювання рівня економічної безпеки підприємства.

Управління економічною безпекою підприємства: сутність, мета, завдання та основні етапи процесу. Система забезпечення економічної безпеки підприємства та її елементи. Головна мета, функціональні цілі та принципи формування системи економічної безпеки підприємства.

Елементи системи економічної безпеки підприємства.

Програма забезпечення економічної безпеки підприємства: поняття та типовий формат.

Список рекомендованих джерел:

Основні: 2, 4, 5

Додаткові: 22, 43, 61, 73, 75, 86, 94

Інтернет-ресурси: 1, 3, 6, 7, 8, 9

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основні:

1. Економіка підприємства. Підручник / І.О. Чаюн, Г.М.Богославець, Л.Л. Стасюк, та інші. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. – 569 с. *
2. Економіка та фінанси підприємства: методика розв'язання практичних задач : навч. посіб. / Л.О. Лігоненко, І.В. Височин, О.В. Корольова-Казанська та ін. - К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. – 336 с.
3. Ситник Г.В. Корпоративні фінанси. Навч.посібник. К. : КНТЕУ, 2022. – 233 с.
4. Фінанси підприємств: підручник / А. М. Поддєрьогін та ін.; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін ; Держ. вищ. навч. закл. "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". - 8-е вид., переробл. та допов. - К. : КНЕУ, 2013. - 519 с.
5. Фінанси підприємства: підручник / Л.О. Лігоненко, Н.М. Гуляєва, Н.А. Гринюк та ін. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2006. – 491 с.
6. Яркіна Н.М. Економіка підприємства : Навч. посіб. / Н. М. Яркіна. – Вид. 2-ге перероб. і доп. – К.: Видавництво Ліра-К, 2017. – 596 с.

Додаткові:

1. Андрійчук В. Г. А. Економіка аграрних підприємств: підручник. — 2-ге вид., доп. і перероблене. / В. Г. Андрійчук. — К.: КНЕУ, 2002. — 624 с.
2. Афанасьєв М.В. Економіка підприємства : підручник / М. В. Афанасьєв, О. Б. Плоха. – К. : Ліра-К, 2013. – 664 с.
3. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств : навч. посіб. / М. Д. Бедринець, Л. П. Довгань. – К. : Центр учбової літератури, 2018. – 292 с.
4. Біла О.Г. Фінанси підприємств: навч. посіб. – Львів: Магнолія-2006, 2017. – 383 с.
5. Бланк І.О. Управління фінансами підприємств та об'єднань : підручник / І.О. Бланк, Г.В. Ситник. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2006. – 780 с.
6. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр Эльга, 2004.- 560 с.

* Джерела є в наявності в бібліотеці ДТЕУ

7. Блакита Г.В. Критерії пов'язаності осіб в обліку контрольованих операцій /Г.В. Блакита, І. Карпенко //Вісник КНТЕУ. – Київ: КНТЕУ, 2018. – №2(118)2018 – 132 с.
8. Бойчик І.М. Економіка підприємства : підручник. / І. М. Бойчик. – К.: Кондор-Видавництво, 2016.– 378 с.
9. Бондар М. І. Звітність підприємства : навч. посіб. / М. І. Бондар. – К. : ЦУЛ, 2015. – 570 с.
10. Бочко О. Ю. Основи планування діяльності підприємств невиробничої сфери : навч. посіб. / О. Ю. Бочко, В. Ф. Проскура. – К.: Ліра-К, 2014. – 218 с.
11. Верига Ю.А. Облік і звітність суб'єктів малого підприємництва: навч. посіб. / Ю. А. Верига. – К. : ЦУЛ, 2014. – 264 с.
12. Бригхэм Ю. Ф. Финансовый менеджмент : пер. с англ. / Ю. Ф. Бригхэм, М. С. Эрхардт ; под ред. Е. А. Дорофеева. – 10-е изд. – СПб.: Питер, 2011. – 480 с.
13. Ван Хорн Д.К., Вахович Д.М. Основы финансового менеджмента. 12-е издание. Пер.с англ. / Д.К. Ван Хорн, Д.М. Вахович– М.: ООО «Вильямс», 2008. – 1232 с.
14. Васильців Т. Г. Економіка малого підприємства : навч. посіб. / Т. Г. Васильців, О. І. Іляш, Н. Г. Міценко ; за ред. д-ра екон. наук Т. Г. Васильціва. – К. : Знання, 2013. – 446 с.
15. Височин І.В. Управління товарооборотом підприємств роздрібною торгівлі: монографія / І.В.Височин.-К.: Київ.нац.торг.екон. ун-т,2012. – 544с.
16. Внутрішня торгівля в Україні: монографія / А.А.Мазаракі, В.Д. Лагутін, А.Г. Герасименко та ін. За заг. наук. ред . А.А.Мазаракі. - К., Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. – 864 с.
17. Гетьман О.О. Економіка підприємства. 2-ге видання. Навч. посіб. – К.: Ліра-К, 2017. – 488 с.
18. Горбач Л.М. Економіка підприємства. Навч. пос. К.: – Ліра-К, 2018. – 284 с.
19. Говорушко Т. А. Управління фінансовою санацією підприємства : підручник / Т. А. Говорушко. – К. : ЦУЛ, 2013. – 400 с.
20. Господарський кодекс України № 436-IV від 16.01.2003р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/>.
21. Грибик І. І. Економіка та управління підприємством: теорія і практика : навч. посіб. / І. І. Грибик. – К. : Ліра-К, 2014. – 428 с.
22. Гуляєва Н. Інвестиційна проєкція економічної безпеки / Н. Гуляєва, І. Вавдійчик, О.Матусова // Вісник КНТЕУ. - 2018. – 6 (122) – С.15- 27.

23. Дайновська С.М. Ціноутворення : підручник / С.М. Дайновська. – К. : КНТЕУ, 2009. – 319 с.
24. Данилюк М. О. Планування і контроль на підприємстві : навч. посіб. / М. О. Данилюк. – К. : Ліра-К, 2015. – 328 с.
25. ДБН Д.1.1-1-2000 Правила визначення вартості будівництва. Практика формування взаємовідносин у будівництві в умовах однорівневої системи ціноутворення. – Введений 1.10.00 р. на заміну ДБН IV-16-98. – К. : Інпроект, 2002. – 32 с.
26. Доберчак Н. І. Економіка виробництва : навч. посіб. / Н. І. Доберчак – К. : Ліра-К, 2015. – 258 с.
27. Дослідження та регулювання споживчого ринку : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л.О. Лігоненко, Г.М. Богославець, А.М. Носуліч. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 332 с.
28. Економіка будівництва : навч. посіб. / Л.С. Губар. – К. : Аграрна освіта, 2014. – 560 с.
29. Економіка будівництва: методичні рекомендації до практичних занять/ Укладачі: к. е. н., доц. Степура В. С., ст. викл. Тімкіна С. Ю. – К.: Видавництво Національного авіаційного університету «НАУ-друк», 2016. - 54 с.
30. Економіка підприємства: навч. посіб. / О.О. Гетьман, В.М. Шаповал. - К.: ЦУЛ, 2006. – 487 с.
31. Економіка підприємства, збірник засобів діагностики : навч. посіб. / За заг ред. М. В. Афанасьєва. – К. : Ліра-К, 2013. – 112 с.
32. Економіка підприємства: навчальний посібник. / уклад. Мішенін Є.О., Балацький Є.О., Дутченко О.М., Шамота Г.М., Гузь М.М., Дутченко О.О. // Харків : «Диса Плюс», – 2015, - 336 с.
33. Економіка підприємства: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. В. Шарко, Н. В. Мешкова-Кравченко, О. М. Радкевич ; Херсон. нац. техн. ун-т. - Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2014 . – 483 с.
34. Економіка підприємства. Опорний конспект лекцій / І.О. Чаюн, Г.М. Богославець, Л.Л. Стасюк, та інші. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – 124 с.
35. Економіка підприємства : підручник для вищої школи / за заг. ред. Л. Г. Мельника. - Суми: Університетська книга, 2012. - 864 с.
36. Економіка та фінанси підприємства. Частина II / Опорний конспект лекцій / І.О. Чаюн та інші. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. – 95 с.
37. Економічна діагностика : навч. посібник / В.В. Атюшкіна, Я.В. Бурко, Р.А. Галгаш. – К.: Аграр Медиа Груп, 2018. — 234 с.
38. Економічна діагностика : навч. посіб. / Косянчук Т. Ф., Лук'янова В. В., Майорова Н. І., Швид В. В. – К. : Ліра-К, 2013. – 452 с.

39. *Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація) : навч. посіб. / за ред.. А.А. Мазаракі. – 2-ге вид., допов. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011. – 296 с.*
40. *Економіка торговельного підприємства: методика розв'язання практичних завдань: навч. посіб. / Л.О.Лігоненко, І.В. Височин. - К.: Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2012. – 456с.*
41. *Економіка торговельного підприємства: підручник для вузів. / Мазаракі А.А., Лігоненко Л.О., Ушакова Н.М. За заг. ред.Н.М. Ушакової. – К.: Хрещатик, 1999. – 800с.*
42. Захарченко В. І. Економіка підприємства : навч. посіб. / В.І. Захарченко. – К. : Ліра-К, 2014. – 300 с.
43. Зубко Т. Індикатори кадрової безпеки підприємства / Т.Зубко, В.Лаптева // Вісник КНТЕУ. - 2018. – 4 (120) – С. 57- 67.
44. Капітал підприємства: оцінка та аналіз: навчальний посібник // укл. Є.В. Мішенін, О.М. Ковалева. – Суми: ВВП «Мрія», 2016. – 387 с.
45. Класифікатор видів економічної діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kved.com.ua/>.
46. Колосок В. М. Економіка транспортних підприємств: навч. посіб. / В. М. Колосок, Я. О. Ходова; за заг. ред. В. М. Колосок. – Маріуполь : ПДТУ, 2017. – 187 с.
47. Корпоративні фінанси в умовах глобальних викликів : колективна монографія. За заг. Ред. Блакити Г.В. К. : КНТЕУ, 2022. 268 с.
48. Краснокутська Н.С. Управління комерційним ризиками підприємств роздрібною торгівлі: монографі / Н.С. Краснокутська, М.В. Лачкова. – Харків: видавництво ФОРТ, 2014. – 145 с.
49. Круш П. В. Економіка (розрахунки фінансово-інвестиційних операцій в EXCEL) : навч. посіб. / П. В. Круш. – К. : Цул, 2014. – 256 с.
50. Кулішов В. В. Економіка підприємства: теорія і практикум: навч. посіб. / В. В. Кулішов. – К. : Ліра-К, 2014. – 208 с.
51. Мазаракі А.А. Торгівля: історія, цивілізація, мораль: монографія / А.А.Мазаракі. – К.: Книга, 2010. – 624 с.
52. Мазур О. Є. Ринкове ціноутворення. Навч. посіб. - К.: Центр учбової літератури, 2012. - 480 с.
53. Марцин В.С. Економіка торгівлі: Підручник. –2-ге вид., випр. і доп. / В.С. Марцин. – К.: Знання, 2008. – 603с.
54. Мельник Л. Г. Економіка підприємства : навч. посіб. / Л. Г. Мельник. – К.: Ліра-К, 2015. – 876 с.
55. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства : Наказ Міністерства економіки України № 14 від 19.01.2006 р. /

Верховна Рада України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

56. Міжнародні стандарти фінансової звітності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/>.

57. Мних, Є. В. *Фінансовий аналіз: підруч. для студ. вищ. навч. закл.* / Є. В. Мних, Н. С. Барабаш. – Київ : КНТЕУ, 2014. – 535 с.*

58. Національний стандарт України «Роздрібна та оптова торгівля: терміни та визначення понять»: ДСТУ 4303:2004 від 01.07.2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.profiwins.com.ua/>.

59. Національні стандарти бухгалтерського обліку в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/>.

60. Непочатенко О. О. *Фінанси підприємств : підручник* / О. О. Непочатенко. – К. : ЦУЛ, 2013. – 504 с.

61. *Оптова торгівля України: монографія* / А.А.Мазаракі, Г.М. Богославець, О.М. Трубей, А.М. Носуліч. За заг. ред. А.А.Мазаракі. - К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. – 208с.

62. Організація та управління системою фінансово-економічної безпеки: навч. посіб. / Н. Ю. Подольчак, В. Я. Карковська; Нац. ун-т "Львів. політехніка". - Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2014. - 267 с.

63. Петрович Й. М. *Економіка і фінанси підприємства : навч. посіб.* / Й. М. Петрович, Л. М. Прокопишин-Рашкевич. – Львів : Магнолія 2006, 2014. – 408 с.

64. *Планування діяльності підприємств: навчальний посібник. [видання друге, доповнене і перероблене]* / Н.П. Резнік, О.О. Непочатенко, Л.В. Транченко, О.М. Транченко, Р.І. Лопатюк. – К. : КиМУ, 2014. – 448 с.

65. Податковий кодекс України № 2755-IV від 02.12.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>.

66. *Поддєрьогіна А. Аналіз визначення фінансової діагностики підприємства* / А. Поддєрьогіна, О. Сілік // *Бухгалтерський облік і аудит.* – Київ : Екаунтинг, 2017. – № 1. – С. 37-43.

67. *Половенко, Л. П. Фінансова математика: навч. посіб.* / Л. П. Половенко, В. Т. Сусіденко. – Київ : КНТЕУ, 2015. – 259.

68. Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями : Постанова НБУ N 351 від 30.06.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16>

69. Портна О. В. *Аналіз господарської діяльності : навч. посіб.* / О.В. Портна. – К. : Ліра-К, 2015. – 312 с.

70. *Практика формування взаємовідносин у будівництві в умовах однорівневої системи ціноутворення: Збірник офіційних нормативних*

документів (Уклад. А.В. Беркута, П.І. Губень, В.Г. Іванькіна, Т.О. Шарапова. – К.: НВФ —Інпроект, 2002. – 320 с

71. Про акціонерні товариства: Закон України № 514-VI від 17.09.2008р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

72. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України № 996-XIV від 16.07.1999 р. / Верховна Рада України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

73. Про господарські товариства: Закон України № 1576-XII від 19.09. 1991р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

74. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України № 784-XIV від 30.06.1999 р. / Верховна Рада України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

75. Про затвердження Порядку проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту, реалізація якого передбачається на умовах фінансової самоокупності : Наказ Міністерства фінансів України № 616 від 14.07.2016 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

76. Про захист економічної конкуренції : Закон України № 2211-III від 11.01.2001 р. / Верховна Рада України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon.rada.gov.ua>

77. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України № 959-XII від 16.04.1991р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

78. Про інвестиційну діяльність : Закон України №1560- XII від 18.09.1991 р. / Верховна Рада України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

79. Про інноваційну діяльність : Закон України №40-IV від 04.07.2002 р. / Верховна Рада України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

80. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України №284-XIV від 01.12.98 р. / Верховна Рада України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

81. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України № 2275-VIII від 06.02.18 р. / Верховна Рада України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2275-19>

82. Про цінні папери і фондовий ринок : Закон України № 3480-IV від 23.02.2006 р. / Верховна Рада України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

83. Рогожин П.С., Гойко А.Ф. Економіка будівельних організацій. - К.: Видавничий дім «Скарби», 2011.- 448 с.
84. Сіменко І. В. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. / І. В. Сіменко. – К. : Ліра-К, 2013. – 384 с.
85. Слав'юк Р. А. Фінанси підприємств: підручник / Р. А. Слав'юк. – К.: Знання, 2010. – 550 с.
86. Степура В.С., Тімкіна С.Ю. Економіка будівництва. Збірник нормативних матеріалів до виконання практичних робіт. – К.: НАУ, 2016. – 84 с.
87. Сусіденко О. В. Фінансова безпека підприємства: теорія, методи, практика : монографія / О. В. Сусіденко. – К. : ЦУЛ, 2015. – 128 с.
88. Тарасенко, І. О. Фінанси підприємств : підручник / І. О. Тарасенко, Н. М. Любенко. – К. : КНУТД, 2015. – 360 с.
89. Тарасюк Г.М., Шваб Л.І. Планування діяльності підприємства. Навч. посібник / Г.М. Тарасюк, Л.І. Шваб. – К.: Каравела, 2011. – 352 с.
90. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання. Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2003. — 554 с.
91. Трубей О.М. Вітчизняна роздрібна торгівля на ринку FMCG / О.М.Трубей //Вісник КНТЕУ. – Київ: КНТЕУ, 2018. – № 4(120)– С.118 - 129.
92. Федулова І. Збалансована система показників в управлінні ризиками / І. Федулова // Вісник КНТЕУ. - 2018. – 6 (122) – С. 67-78.
93. Фінанси підприємств: підручник/ Н.О. Власова, В.А. Міщенко, Т.В. П'ятак, Т.І. Кочетова. – Харків: Світ Книг, 2018. – 437 с.
94. Фінанси. Підручник / І.О. Лютий, С.Я. Боринець, З.С. Варналій, та ін.; за ред. д.е.н., проф. І.О. Лютого. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. – 720 с.
95. Фінансове забезпечення розвитку підприємств: монографія/ І.О. Бланк, Л.О. Лігоненко, Н.М. Гуляєва та ін.; За заг. Ред. І.О. Бланка. – К.: Київ. нац. торг.-екон. Ун-т, 2011. – 344 с.
96. Цивільний кодекс України від 06.01.2003 р. № 435-IV / Верховна Рада України. [Електроний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
97. Шарко М. В. Економіка підприємства : навч. посіб. / М. В. Шарко. – К. : Ліра-К, 2014. – 436 с.
98. Швайка Л. А. Планування діяльності підприємства / Л. А. Швайка. –К. : Ліра-К, 2014. – 268 с.
99. Шилов Е.Й., Гойко А.Ф., Ізмайлова К.В., Закорко П.П., Гриценко О.С. Складання кошторисної документації за допомогою

укрупнених показників. Навчальний посібник. - К.: КНУБА, 2003. – 138 с.

100. Яковлев Ю.П. *Економіка торгівлі: Навчальний посібник / Ю.П. Яковлев. – Херсон: Олді-плюс, 2009. – 376с.*

101. Ahuja H.L. *Business Economics (Microeconomic Analysis)*, 13/e / S. Chand Publishing, 2016. – 702 p.

102. Taylor Mark P., Ashwin Andrew, Mankiw N. Gregory. *Business Economics / Cengage Learning EMEA*, 2013. - 640 p.

Інтернет-ресурси

1. База даних «Загальне законодавство». [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

2. Інформаційний портал для представників галузі роздрібно́ї торгівлі в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ua-retail.com>

3. Міжнародний науково-практичний журнал «Товари і ринки». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tr.knteu.kiev.ua/>

4. Новини українського та світового ритейлу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.proretail.info>

5. Офіційний сайт Асоціації ритейлерів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://rau.ua/>

6. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

7. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/>

8. Фаховий науковий журнал «Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zt.knteu.kiev.ua/>

9. Фаховий науковий журнал «Вісник КНТЕУ». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://visnik.knteu.kiev.ua/>